

MENSEN DIE EEN EERDER TRAJECT IN SCHULDHULPVERLENING HEBBEN AFGELEGD

---

1. Algemeen

1.1 Situering

Sommige cliënten hebben na een eerder hulpverleningstraject niet veel later opnieuw een hulpvraag. Indien de eerste begeleiding empowermentgericht verliep en/of werd afgesloten met een traject van nazorg kan de kans op herval verkleinen. In deze context spreken we van hervalpreventie.

Hoe omvangrijk het probleem van herval is, is helaas niet bekend. Er bestaat geen cijfermateriaal over het aantal personen dat met dezelfde hulpvraag terug aanklopt bij een erkende instelling voor schuldbemiddeling. Vanuit de sector vernemen we dat het meer dan eens voorkomt. Opmerkelijk is dat hulpverleners van sommige cliënten ‘weten’ dat ze binnen enige tijd opnieuw voor de deur zullen staan. In deze gevallen benoemen de maatschappelijk werkers hun positie ontoereikbaar om de oorzaak van de schuldproblemen ten gronde aan te pakken.

Toch is het ‘hervallen’ van sommige cliënten van dien aard, dat zij vroeger de hulpverlening opzoeken dan in het verleden, of met een probleem van mindere omvang dan voorheen, terug komen. Deze situaties dienen niet als negatief beschouwd worden en pleiten voor de cliënt en de kracht van de hulpverlening. Hervall is immers onderdeel van het hulpverleningsproces dat gedragsverandering beoogt.¹

1.2 Verschillende oorzaken

Schuldhelpverleners op het terrein geven aan dat de redenen van herval erg divers kunnen zijn:

- Sommige cliënten die terug komen met dezelfde hulpvraag als voorheen hebben heel weinig kennis en vaardigheden opgedaan uit vroegere ervaringen met hulpverlening.
- Chronisch geldtekort kan aan de basis liggen van steeds terugkerende problemen. Wanneer gezin moet rond komen met een zeer laag inkomen, zijn schuldproblemen als het ware nooit uit te sluiten. Deze gezinnen komen met moeite rond om in hun basisvoorzieningen te voldoen.
- De motivatie van de cliënt is belangrijk om herval te voorkomen. Er kan als het ware niet constructief gewerkt worden wanneer de cliënt geen interesse heeft om herval uit te sluiten in de toekomst. In deze groep kunnen vallen ook cliënten die afhankelijk zijn van

---

¹ Budman (1995). In Prochaska et al., 1992

de hulpverlening. Zij onthouden vooral het 'comfort' van de budgettering door het OCMW of CAW en willen dit graag behouden.

- Het leer- en hulpverleningsproces is voor sommige cliënten te complex zodat zij nadien terug in dezelfde situatie belanden.

Wat de reden ook is, elke groep dient in rekening gebracht te worden op het vlak van preventie. Dit komt ten goede aan het zelfstandig leven van de cliënt maar evenzeer aan de dossier afbouw binnen een dienst.

Maatschappelijk werkers geven aan dat het motiveren van de cliënt tot een traject van nazorg of een alternatief vinden voor nazorg de grootste uitdaging vormt binnen de preventieve werking.

De preventie is voor een groot stuk dusdanig individueel dat we een aantal doelstellingen kunnen formuleren van waaruit de maatschappelijk werker, afhankelijk van de cliënt, de focus kan op plaatsen. Anderzijds kunnen een aantal structurele zaken positief worden ingezet voor elke cliënt.

Doelstellingen

- Inzetten op continue kwaliteitsvolle hulpverlening, die nazorg als het ware overbodig kan maken en waar volgende elementen inherent aan zijn:
  - Empowerend werken en dus de cliënt zo weinig mogelijk afhankelijk maken van de hulpverlening.
  - Realistische doelstellingen formuleren rekening houdend met de uniciteit van elk dossier.
  - Inzetten op het leerproces van de cliënt: nodige motivatie, kennis en vaardigheden bijbrengen gedurende de begeleiding.
  - Meer dan enkel aan de schulden- of budgetteringsproblemen werken.
- Meer onderzoek verrichten met betrekking tot herval zodat gericht preventief kan gewerkt worden.
- Structurele ondersteuning van instellingen voorzien opdat cliënten met een diepliggendere problematiek terecht kunnen bij intensieve psychologische begeleiding.

Strategieën en acties

- 'Train the trainer': vormingen organiseren voor alle maatschappelijk werkers van de instellingen voor schuldbemiddeling. De weerstand die soms leeft bij maatschappelijk werkers en juristen om hun eigen aanpak in vraag te stellen kan doorbroken worden. Vorming, opleiding en intervisie zijn een must op het terreinwerk in OCMW's en CAW's.
- Intensieve afbouw van dossiers aanmoedigen bij de instellingen voor schuldbemiddeling (vb. via aansluiting bij groepswerking).
- De inhoud van het leerproces en/of nazorg concreet en volledig maken in samenwerking met cliënten en hulpverleners.

- Er kan volgens de stuurgroep nog veel gewerkt worden aan het efficiënt aanpakken van dossiers en kwalitatief sterker staan.
- Intervisies zijn een must voor elke dienst, professionele vorming rond methodiek is nodig: besturen moeten daartoe gemotiveerd worden.
- Schuldbemiddelingsinstellingen dienen voorzien zijn van voldoende middelen opdat zij niet aangewezen zijn op het puur probleemoplossend werken. Een vermindering van caseload creëert tijd en ruimte om de cliënt binnen een breder perspectief te begeleiden.
- Schuldbemiddeling bij advocaten wordt niet aangevuld met psychosociale begeleiding. Dit is geheel onlogisch tegenover de verplichte en noodzakelijke tandem binnen de erkende instellingen voor schuldbemiddeling.
- Inzetten op administratieve vereenvoudiging maakt het leerproces voor de cliënt minder complex.